

Upravljanje u visokom obrazovanju

Štefanac, Zrinka

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:035754>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

ZRINKA ŠTEFANAC

UPRAVLJANJE U VISOKOM OBRAZOVANJU

Završni rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

ZRINKA ŠTEFANAC

UPRAVLJANJE U VISOKOM OBRAZOVANJU

Završni rad

JMBAG: 0303034819, redoviti student

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Obrazovna politika

Mentor: Prof.dr.sc. Marija Bušelić

Pula, rujan 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, _____

SADRŽAJ:

1. UVOD	5
2. SUSTAV VISOKOG OBRAZOVANJA U RH	6
2.1. Osnivanje visokih učilišta u Republici Hrvatskoj.....	8
2.2. Vrste studija.....	12
2.3. Upravljanje visokim učilištima.....	15
2.4. Sastavnice sveučilišta	17
2.5. Znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna, suradnička i stručna zvanja	18
3. JAVNA I PRIVATNA VISOKA UČILIŠTA	20
3.1. Javno sveučilište – Sveučilište u Zagrebu	27
3.2. Privatno sveučilište – DIU Libertas međunarodno sveučilište u Dubrovniku.....	29
4. FINANCIRANJE VISOKOG OBRAZOVANJA	31
5. INTEGRACIJA I DEZINTEGRACIJA SVEUČILIŠTA	34
5.1. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.....	36
5.2. Sveučilište u Zagrebu.....	37
6. ZAKLJUČAK.....	38
LITERATURA.....	40
POPIS SHEMA, TABLICA I GRAFIKONA.....	43
SAŽETAK.....	44
SUMMARY	45

1. UVOD

Sustav visokog školstva u Republici Hrvatskoj posljednjih nekoliko godina je u procesu reforme te je 2001.godine potpisana Bolonjska reforma po uzoru na ostale europske zemlje. 2005.godine usklađeni su preddiplomski, diplomski i stručni studij s bolonjskim načelima te tada dolazi do porasta broja novonastalih visokih učilišta. Visoka učilišta prema vlasništvu mogu biti privatna i javna. Iako su javna visoka učilišta u većini, također u posljednje vrijeme dolazi i do porasta broja privatnih visokih učilišta. Visoko obrazovanje je vrlo važan društveni proces i ako društva žele brži razvoj, potrebno je poticati građane da pristupe visokom obrazovanju. Također su u hrvatski obrazovni sustav uvedene državna matura kao i informatiziran način prijave za upis na visoka učilišta. Proteklih nekoliko godina se započelo i s vrednovanjem postojećih institucija visokog obrazovanja, a tijekom 2013. godine pristupilo se i izradi Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije. Za obrazovanje općenito se može reći da ono ljudima daje veću mogućnost izbora različitih metoda za prilagođavanje promjenama u društvu odnosno o obrazovanju ovisi i gospodarski i društveni razvoj, što se više ulaže u ljudske potencijale, to se očituje i u porastu društvenog proizvoda.

Tema ovoga završnog rada jest Upravljanje u visokom obrazovanju Republike Hrvatske. Korištene metode u ovome radu su: metoda analize, sinteze i kompilacije. Cilj ovoga rada je utvrditi na koji način se upravlja u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj. U radu ću iznijeti neke osnovne informacije o sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, počevši od iznošenja informacija o načinu na koji se visoka učilišta u Hrvatskoj osnivaju, nakon čega slijede potpoglavlja u kojima ću govoriti o sveučilišnim i stručnim studijima, o upravljanju visokim učilištima, sastavnicama sveučilišta te o znanstveno-nastavnim te drugim zvanjima u visokom obrazovanju. Nakon toga dijela rada, slijedi poglavlje o javnim i privatnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj u kojemu ću na primjeru Sveučilišta u Zagrebu i DIU Libertas međunarodnog sveučilišta u Dubrovniku pokušati objasniti razlike među njima, koje se očituju u načinu njihova upravljanja, osnivanju te financiranju. Zatim slijedi poglavlje o financiranju visokog obrazovanja u kojemu ću se osvrnuti na financiranje javnih ali i privatnih sveučilišta. Na kraju samoga rada nalazi se poglavlje o integraciji i dezintegraciji sveučilišta u kojemu ću na temelju primjera Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Sveučilišta u Zagrebu prikazati glavne razlike u upravljanju prema stupnju integracije sveučilišta.

2. SUSTAV VISOKOG OBRAZOVANJA U RH

„Visoko obrazovanje predstavlja skup svih formalnih i neformalnih oblika obrazovanja koji doprinose formiranju ljudskog kapitala, jednog od najvažnijih kvalitativnih činitelja dugoročno održivog gospodarskog razvoja i stvaranja društva blagostanja.“ (Krivačić, 2010:122) Sustav visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj uređuje se Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15). Visoko se obrazovanje u Hrvatskoj, prema članku 2. spomenutog Zakona, temelji na:

- „akademske slobode, akademskoj samoupravi i autonomiji sveučilišta;
- otvorenosti visokih učilišta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici;
- nedjeljivosti sveučilišnoga nastavnoga rada i znanstvenoga istraživanja, odnosno umjetničkog stvaralaštva;
- uzajamnosti i partnerstvu pripadnika akademske zajednice,
- europskoj humanističkoj i demokratskoj tradiciji te usklađivanju s europskim sustavom visokog obrazovanja;
- poštivanju i afirmaciji ljudskih prava;
- jedinstvu stručnog i obrazovnog rada u svrhu osposobljavanja za specifična stručna znanja i vještine;
- konceptu cjeloživotnog obrazovanja;
- povezanosti s predtercijarnim obrazovanjem te
- interakciji s društvenom zajednicom i obvezi sveučilišta, veleučilišta, visokih škola i javnih znanstvenih instituta da razviju društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske i znanstvene zajednice.“

Visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj se provodi na sveučilištima i njegovim sastavnicama, veleučilištima te visokim školama. „Akademska zajednica čine svi nastavnici, suradnici, studenti te drugi sudionici u procesu visokog obrazovanja.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 4) Akademske slobode na kojima se temelji visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj pripadaju svim članovima akademske zajednice. One obuhvaćaju slobodu znanstvenog i umjetničkog istraživanja i stvaralaštva, poučavanja te međusobne suradnje i udruživanja, u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim

ugovorima i Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je glavno nadležno tijelo za sustav visokog obrazovanja koje je osnovano 2003. godine. Najviše stručno tijelo za visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj je Nacionalno vijeće čija je zadaća briga za razvitak i kvalitetu sustava visokog obrazovanja. Zakonom o znanosti i visokom obrazovanju reguliran je okvir rada, izbor članova kao i nadležnosti. 2004. godine Vlada Republike Hrvatske je osnovala Agenciju za znanost i visoko obrazovanje čija je zadaća da potiče razvoj institucija visokog obrazovanja kao i programe unutar sustava visokog obrazovanja.

O razvitku i kvaliteti cjelokupnog sustava visokog obrazovanja brine Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj. Samo neki od poslova koje obavlja Vijeće su: (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 6)

- „raspravlja o pitanjima koja su od važnosti za znanstvenu djelatnost te predlaže i potiče donošenje mjera za njezino unapređenje;
- predlaže i potiče donošenje mjera za unapređenje visokog obrazovanja,
- prati razvitak i utvrđuje znanstvena i umjetnička područja i polja te imenuje područna znanstvena i umjetnička vijeća i matične odbore za pojedina polja;
- utvrđuje uvjete koje trebaju ispuniti znanstvene organizacije i visoka učilišta u području umjetnosti da bi dobile ovlaštenje za provođenje postupka izbora u znanstvena zvanja odnosno umjetničku komponentu umjetničko-nastavnih zvanja u skladu sa spomenutim Zakonom;
- predlaže proglašavanje znanstvenih centara izvrsnosti te daje mišljenje o osnivanju znanstveno-tehnolojskih parkova i kolaborativnih tehnolojskih centara;
- predlaže kriterije i odnose raspodjele proračunskih sredstava za znanstvenu djelatnost i visoko obrazovanje te tehnološki razvoj;
- predlaže i potiče sudjelovanje drugih subjekata i organizacija civilnog društva, posebno tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne samouprave te gospodarskih subjekata u sustavu znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja;
- predlaže mjere i poduzima akcije za afirmaciju i napredovanje znanstvenog i nastavnog pomlatka;
- razmatra i daje svoje mišljenje o drugim pitanjima koja su važna za razvoj sustava znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.“

Nacionalno se vijeće sastoji od predsjednika i 16 članova. Od tih 16 članova, četiri su znanstvena savjetnika u trajnom zvanju zaposlena u znanstvenim institutima, sedam je

redovitih profesora u trajnom zvanju, dva su profesora visoke škole, a dvije su osobe iz područja gospodarstva te dvije osobe iz područja poduzetništva.

Znanstvenu djelatnost obavljaju sveučilišta i njihove sastavnice, javni znanstveni instituti, znanstveni instituti, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti te druge pravne osobe i njihove ustrojstvene jedinice. Osim navedenih osoba, subjekti znanstvene djelatnosti su također i Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, Ministarstvo, Hrvatska akademska i istraživačka mreža (CARNet), Hrvatska zaklada za znanost, nastavne baze medicinskih, stomatoloških, veterinarskih i farmaceutskih fakulteta, veleučilišta, visoke škole, znanstvene udruge, muzeji, arhivi te druge pravne osobe i njihove ustrojstvene jedinice.

„Visokorazvijeno obrazovanje mora omogućiti svim građanima:

- utjecaj na oblikovanje sustava
- uvid u javni program edukacijskog sadržaja od osnovne škole do sveučilišta postavljen na internetskom portalu ministarstva obrazovanja
- mogućnost određivanja vremena od kada do kada žele (od predškolske dobi pa do zakonom određenih godina, primjerice 65) svladati i položiti sve predmete koji su im potrebni za sve stupnjeve formalnog obrazovanja, bez ikakvih preuvjeta
- e-organizacijsku infrastrukturu obrazovanja, koja će građanima biti podrška u osobnom i stručnom razvoju, bez ikakvih preuvjeta.

Time bi se građani, ovisno o svojim sposobnostima i prioritetima te dinamikom kojom žele, lakše razvijali, a društvo bi dobilo više kvalitetnije obrazovanih građana.“ (Buratović, 2010: 166)

2.1. Osnivanje visokih učilišta u Republici Hrvatskoj

„Visoka učilišta u su sveučilište te fakultet i umjetnička akademija u njegovom sastavu, veleučilište i visoka škola.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 47). Visokoškolskih institucija ukupno trenutno postoji 130. Visokih učilišta sa statusom ustanove trenutno u Republici Hrvatskoj postoji 117, a to su: 7 sveučilišta, 3 sveučilišta koja su odjelno organizirana, 62 fakulteta, 6 umjetničkih akademija, 1 sveučilišni centar, 15 veleučilišta te 23

visoke škole, dok visokih učilišta koja nisu u statusu ustanove, odnosno odjela, u Republici Hrvatskoj postoje 13. Grafički gledano podjela visokih učilišta prema vrsti visokog učilišta izgleda:

Grafikon 1. Podjela visokih učilišta prema vrsti



Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Preglednik studijskih programa

Dostupno: <http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/vrstavu/odabir.html> (25.7.2015.)

„Što visoko učilište radi?

U nastavnom segmentu:

- upisuje sveučilišne i stručne studente
- obrazovane kao „gotov proizvod“ isporučuje na tržište radne snage i potom im cjeloživotnim obrazovanjem osvježava i nadopunjuje znanje

U znanstvenom segmentu:

- obrazuje kadrove za znanstvenu (proširenu) reprodukciju i
- snabdijeva znanstveno (i stručno) istraživačko tržište.“ (Filipić, 2014: 105)

„Osnivanje sveučilišta uređeno je Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju.“ (Deloitte, 2015:16) Taj zakon se primjenjuje i na javna i na privatna visoka učilišta, javne znanstvene institute kao i druge znanstvene organizacije koje je osnovala Republika Hrvatska, također i privatne znanstvene institucije i druge pravne osobe koje su upisane u Upisnik znanstvenih organizacija.

Sveučilište, fakultet i umjetnička akademija osnivaju se radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja, znanstvene, stručne i umjetničke djelatnosti, kao i druge djelatnosti u skladu sa zakonom i svojim statutom. Ova visoka učilišta organiziraju i izvode sveučilišne studije, a mogu organizirati i stručne studije. Dok se veleučilište i visoka škola osnivaju radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja putem organizacije i izvođenja stručnih studija, a mogu obavljati stručnu, znanstvenu i umjetničku djelatnost u skladu sa zakonom i u skladu sa svojim statutom.

Sveučilište sukladno zakonu u svome sastavu može imati fakultete, umjetničke akademije i odjele, ali i druge sastavnice. Visoka učilišta se općenito osnivaju kao ustanove. Prema zakonu, veleučilišta i visoke škole ne mogu osnivati i druga visoka učilišta.

Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje izradilo je dokument u kojemu stoji da je trenutno dostatan broj javnih visokih učilišta u Hrvatskoj te da ne bi trebalo osnivati nova do daljnjega. U istome dokumentu stoji da bi se stručni studiji na sveučilištima trebali postupno početi gasiti, a glavni nositelji stručnih studija bi trebala biti regionalna veleučilišta koja trebaju jačati. Dislocirane bi studije trebalo uklapati u regionalna sveučilišta ili veleučilišta, a budući da se osnivanje novih studija i učilišta ne može administrativno zabraniti, potrebna je regulacija primjenom kvalitativnih kriterija koji bi trebali uzimati u obzir sposobnosti visokih učilišta te izvođenje nastave, a što je i najvažnije potrebe tržišta rada kao i usklađenost s gospodarskim i drugim prioritetima Republike Hrvatske.

Tablica ispod ovog teksta sadrži četiri eliminacijskih kriterija (od ukupno 16) za osnivanje visokih učilišta i studijskih programa.

Tablica 1. Eliminacijski kriteriji i smjernice za osnivanje visokih učilišta i studijskih programa

Smjernice i kriteriji	Obrazloženje
Opterećenje nastavnika	<ul style="list-style-type: none"> • važno je da nastavnici nisu preopterećeni nastavom kako bi mogli uredno obavljati i svoje ostale poslove • preopterećenje nastavnom ne smije biti veće od 37,5 %

Omjer nastavnika i studenata	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitetu nastavne nemoguće je održati ako je omjer nastavnika i studenata prevelik • omjer između ukupnog broja stalno zaposlenih nastavnika i suradnika te ukupnog broja studenata ne smije biti veći od 1:30
Pokrivenost nastave vlastitim kadrom	<ul style="list-style-type: none"> • održavanje nastave uz pomoć vanjskih nastavnika mora biti iznimka, a ne pravilo, osim kod osnivanja novih visokih učilišta kojima treba pomoći u tom procesu dok ne zaposle vlastiti kadar • pokrivenost vlastitim kadrom u nastavi kod sveučilišta mora biti barem 50 %
Prostor po studentu	<ul style="list-style-type: none"> • nastava se mora održavati u odgovarajućim prostorima • ne prihvaćaju se studiji s manje od 1,25 m² po upisanome studentu

Izvor: Elaborat o opravdanosti osnivanja Sveučilišta u Slavonskom Brodu (2015.) str.8

Dostupno: <http://www.sbplus.hr/Data/Files/1505060533589/Elaborat%20o%20opravdanosti%20osnivanja%20Sveucilista%20u%20Slavonskom%20Brodu.pdf> (25.7.2015.)

„Hrvatski zavod za zapošljavanje jedanput godišnje upućuje preporuke za obrazovnu upisnu politiku obrazovnim ustanovama, tijelima jedinica lokalne i područne samouprave, sektorskim vijećima te Ministarstvu znanosti obrazovanja i športa, koji te preporuke uzimaju u obzir pri utvrđivanju kvota za upis studenata.“ (Deloitte, 2015: 11)

2.2. Vrste studija

„Sveučilišta su obrazovne ustanove koje povezivanjem znanstvenog istraživanja, umjetničkog stvaralaštva, studija i nastave razvijaju znanost, struku i umjetnost.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 53) Sveučilišta osposobljavaju studente za obavljanje profesionalnih djelatnosti, obrazuju mladež, sudjeluju u ostvarivanju društvenih interesa te potiču međunarodnu suradnju u visokom školstvu. „Zadaće visokih škola i veleučilišta su stručno visoko obrazovanje te umjetnička i stručna djelatnost u skladu s potrebama zajednice u kojoj djeluju.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 3.)

Sveučilište osniva i provodi sveučilišne studije u najmanje dva znanstvena i/ili umjetnička područja u većem broju polja, kao i interdisciplinarne studije, neposredno ili putem svojih fakulteta, umjetničkih akademija i odjela. Sveučilišta te fakulteti i umjetničke akademije mogu provoditi također i stručne studije. Osim fakulteta, umjetničkih akademija, odjela i instituta, sveučilište može u svome sastavu imati i zaklade, fondacije, udruge, studentske centre, zdravstvene ustanove, knjižnice, tehnologijske centre, informatičke, sportske i kulturne sastavnice.

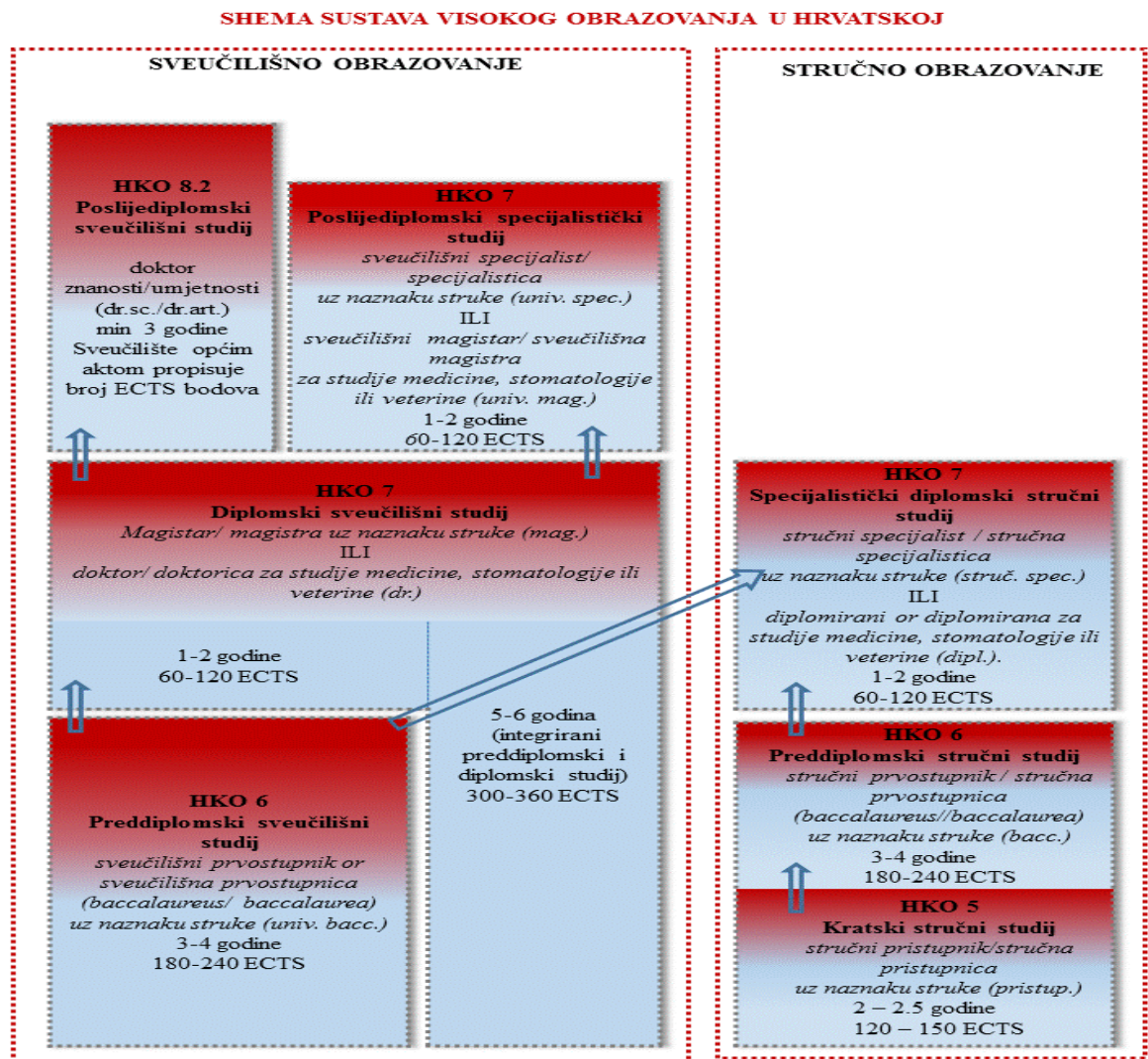
„Veleučilište je visoko učilište koje ustrojava i izvodi stručne studije te razvija visokostručni i umjetnički te, iznimno, i znanstveni rad.“ (članak *Veleučilišta*) Visoka je škola je također jedna od vrsta visokih učilišta, koja izvodi nastavu na temelju dopusnice koju izdaje ministar znanosti, obrazovanja i športa. Visoke se škole razlikuju od sveučilišta po tome što je osnivanje sveučilišta regulirano Zakonom, a sveučilišta mogu u svome sastavu imati druga visoka učilišta, dok visoke škole to ne mogu.

Studiji na visokim učilištima se provode prema izvedbenom programu nastave koje donosi svako visoko učilište. Akademska godina traje od 1. listopada tekuće, a završava 30. rujna sljedeće kalendarske godine. Visoko se obrazovanje provodi kroz sveučilišne i stručne studije. „Sveučilišni studij osposobljava studente za obavljanje poslova u znanosti, umjetnosti i visokom obrazovanju, zatim u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu općenito, dok stručni studij studentima pruža primjerenu razinu znanja i vještina koje omogućavaju obavljanje stručnih zanimanja i osposobljava ih za neposredno uključivanje u radni proces.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 69) Sveučilišno obrazovanje obuhvaća preddiplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij i poslijediplomski sveučilišni studij. Sveučilišni se studiji ustrojavaju i provode na sveučilištu, ali diplomski i poslijediplomski studiji se mogu izvoditi i u suradnji sa znanstvenim institutima.

Preddiplomski studij u pravilu traje od tri do četiri godine, a njegovim završetkom se stječe akademski naziv prvostupnik/prvostupnica uz naznaku struke. Diplomski sveučilišni studij traje u pravilu od jedne do dvije godine, a njegovim se završetkom stječu akademski nazivi za sveučilišne medicinske programe doktor struke, a za ostale sveučilišne programe magistar/magistra struke. Poslijediplomski studiji mogu biti poslijediplomski sveučilišni studiji i poslijediplomski specijalistički studiji. Poslijediplomski sveučilišni studij se upisuje nakon završenog diplomskog studija. Traje najmanje tri godine. Njegovim završetkom i obranom doktorske disertacije u znanstvenim područjima stječe se akademski stupanj doktora znanosti (dr. sc.), a ispunjenjem svih propisanih uvjeta u umjetničkim područjima stječe se akademski stupanj doktora umjetnosti (dr. art.). Poslijediplomski specijalistički studij traje od jedne do dvije godine, a njime se stječe akademski naziv specijalista određenog područja (spec.).

Stručno obrazovanje obuhvaća kratki stručni studij, preddiplomski stručni studij i specijalistički diplomski stručni studij. Stručni se studiji provode na visokoj školi ili veleučilištu, no mogu se izvoditi i na sveučilištu. Kratki stručni studiji traju od dvije do dvije i pol godine, a njihovim završetkom se stječe naziv stručni prvostupnik/prvostupnica uz naznaku struke. Preddiplomski stručni studij traje do tri godine, no može trajati i do četiri godine. Njegovim se završetkom stječe stručni naziv stručni/a prvostupnik/prvostupnica uz naznaku struke. Specijalistički diplomski stručni studij traje jednu ili dvije godine, a njegovim se završetkom stječe naziv stručni/a specijalist/ica određene struke.

Schema 1. Sustav visokog obrazovanja u Hrvatskoj



Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Statistike

Dostupno: <https://www.azvo.hr/hr/statistike/shema-studija-u-rh> (27.7.2015.)

„U Republici Hrvatskoj je udio studenata stručnih studija u ukupnom broju studenata oko 30%. Iako su do prije nekoliko godina sveučilišni studiji u Hrvatskoj izazivali veći interes kod studenata, podaci o broju diplomiranih na sveučilišnim i stručnim studijima unatrag nekoliko godina pokazuje da se povećava broj studenata koji završavaju stručne studije.“ (Krivačić, 2010:122) Prednost stručnih studija ogleda se u tome što programi kraće traju i programi su usmjereni na potrebe tržišta rada.

2.3. Upravljanje visokim učilištima

„Sustav visokog obrazovanja danas obično čine središnja državna uprava, odnosno ministarstvo i agencije zadužene za obrazovanje, državna i privatna sveučilišta i visoke škole, studenti, institucije koje na specifičnom području usavršavaju stručnjake u primijenjenim znanjima, izvaninstitucionalno učenje s potvrdama institucionalnih organizacija, učenje u poduzećima s internim priznanjem kvalifikacije te individualno neformalno usavršavanje.“ (Buratović, 2010: 164)

Sveučilištem upravlja senat na čelu s rektorom. „Sveučilištima je zakonom zagarantirana autonomija, dok veleučilišta nemaju takvo pravo.“ (Dolenec, 2010:7) Javnim veleučilištima i visokim školama upravljaju upravna vijeća u kojima nadpolovičnu većinu čini osnivač, odnosno Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ili neko drugo vladino tijelo. Za razliku od sveučilišta, na veleučilištima i visokim školama izvršne institucije vlasti imaju direktnu upravnu ulogu. „Profesore visokih škola odnosno članove Vijeća predlaže Vijeće veleučilišta i visokih škola. Mandat predsjednika Vijeća i ostalih članova jest četiri godine.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 11) Njih imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora. Hrvatski sabor svake dvije godine imenuje osam članova Vijeća, a predsjednika svake četiri godine. Kandidate za članove i predsjednika Vijeća utvrđuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog znanstvenih instituta, Rektorskog zbora, sveučilišnih senata, Vijeća sveučilišta i visokih škola, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatske gospodarske komore, udruge poslodavaca, sindikata u znanosti te znanstvenika i članova akademske zajednice na temelju javno objavljenog poziva za predlaganje kandidata. Članovi drugih stručnih tijela koja se brinu za razvitak i kvalitetu cjelokupnog sustava znanosti i visokog obrazovanja ne mogu biti članovi spomenutoga vijeća.

„Rektor sveučilišta bira se tajnim glasovanjem, većinom glasova ukupnog broja članova biračkog tijela, iz redova profesora.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 57) Sastav biračkog tijela za izbor rektora propisuje se statutom sveučilišta, a mandat rektora traje četiri godine i može se ponoviti jednom. Rektor ima prava i obveze ravnatelja ustanove te mandat i ovlasti predviđene Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju te statutom sveučilišta. On saziva i presjedava sjednicama senata. Rektor može imati jednog ili više prorektora koje imenuje senat. Rektor može upozoriti dekana i ostale čelnike sastavnica na protuzakornost njihovih planiranih ili donesenih odluka te obustaviti

izvršenje njihovih odluka, ako su protivne zakonu ili statutu sveučilišta, a može ih i suspendirati te na njihovo mjesto postaviti kvalificiraniju osobu. Za potvrdu odluke rektora potrebna je većina ukupnog broja članova senata.

Senat je izborno stručno tijelo koje se bira sukladno statutu sveučilišta, na način kojim se osigurava zastupljenost svih znanstveno-nastavnih jedinica sveučilišta i različitih područja znanosti i umjetnosti, a zaposlenici u znanstveno-nastavnim zvanjima čine najmanje 60% članova senata. Studentski predstavnici čine najmanje 10% članova senata iz redova studenata preddiplomskih i diplomskih studija te najmanje 5% iz redova studenata poslijediplomskih studija. Rektor je član senata po položaju, dok prorektori sudjeluju u radu senata bez prava glasovanja. Na sjednicama senata sudjeluje i predstavnik sindikata u djelatnosti znanosti i visokog obrazovanja, koji također nema pravo glasovanja. Senat odlučuje o svim akademskim, stručnim, znanstvenim i umjetničkim pitanjima, zatim o organizaciji znanstvene, stručne i nastavne djelatnosti, izboru nastavnika, o razvojnim i poslovnim pitanjima itd. Osim navedenih poslova, samo neki od poslova senata obuhvaćaju i: (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 59)

- „odlučivanje o obrazovnoj, znanstvenoj, umjetničkoj i stručnoj djelatnosti;
- odlučivanje o akademskim pitanjima;
- dodjeljivanje počasnih doktorata;
- odlučivanje o uvjetima studiranja i studentskom standardu;
- koordinaciju međunarodne suradnje;
- donošenje statuta te drugih općih akata sveučilišta;
- izbor rektora te na njegov prijedlog imenovanje prorektora;
- imenovanje članova drugih tijela sveučilišta;
- imenovanje čelnika drugih sastavnica sveučilišta;
- izbor nastavnika i suradnika;
- odlučivanje o osnivanju, osnovama ustroja i ukidanju sastavnica sveučilišta te usklađivanje njihovog rada.“

„Sveučilišni savjet je tijelo koje brine za ostvarivanje djelatnosti sveučilišta prema aktu o osnivanju i statutu.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 60) Sveučilišni savjet posebice brine o razvoju sveučilišta i njegovoj interakciji s društvom u kojem djeluje, a osim toga, sveučilišni savjet nadzire izvršavanje zadaća sveučilišta, kao i zakonitost njegova rada. On se sastoji od šest ili dvanaest članova. Senat imenuje polovicu

članova, među kojima je najmanje jedan student, a šestinu članova imenuju osnivač, tijelo (ili tijela) jedinice lokalne samouprave i gospodarska komora. Članovi sveučilišnog savjeta ne mogu biti članovi senata ili čelnici sastavnica sveučilišta. Članovi sveučilišnog savjeta biraju jednog člana koji će biti predsjednikom savjeta. Sveučilišni savjet radi na sjednicama, a u njegovom radu sudjeluje i rektor bez prava glasovanja.

2.4. Sastavnice sveučilišta

„Fakultet je visoko učilište koje izvodi i ustrojava sveučilišne studije te razvija stručni i znanstveni rad u jednom ili više znanstvenih i stručnih polja, no fakultet može osnivati i izvoditi i stručne studije.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 62.)

Umjetnička je akademija visoko učilište koje izvodi sveučilišne umjetničke studije te razvija vrhunsko umjetničko stvaralaštvo te isto kao i fakultet, i umjetnička akademija može osnivati i izvoditi stručne studije. Fakulteti i umjetničke akademije mogu imati statute koji moraju biti suglasni sa statutom sveučilišta. Oni mogu djelovati pod nazivom sveučilišta i svojim nazivom ako je tako utvrđeno statutom sveučilišta.

Fakultet i umjetnička akademija imaju dekana, vijeće te druga tijela predviđena statutom sveučilišta, svojim statutom ili drugim općim aktom. Dekan predstavlja i zastupa fakultet ili umjetničku akademiju te ima prava i obaveze sukladno statutu sveučilišta i statutu fakulteta ili umjetničke akademije, a njemu u radu pomažu prodekani te druga tijela utvrđena statutom. On je odgovoran za zakonitost, provedbu statuta i odluka sveučilišnih tijela na fakultetu ili umjetničkoj akademiji.

Vijeće fakulteta ili umjetničke akademije donosi odluke o akademskim, znanstvenim, umjetničkim i stručnim pitanjima; bira i razrješuje dekana i prodekane; donosi statut i druge opće akte te obavlja druge poslove utvrđene statutom sveučilišta. Članovi vijeća fakulteta ili umjetničke akademije su nastavnici, suradnici, studenti i jedan predstavnik zaposlenika. Studentski predstavnici čine najmanje 15% ukupnog broja članova Vijeća.

Sveučilišni odjel je sastavnica sveučilišta koja sudjeluje u izvedbi studijskih programa. U sveučilišnom se odjelu nalaze nastavnici, znanstvenici i suradnici sveučilišta iz određenog znanstvenog polja ili interdisciplinarnog znanstvenog područja ili područja umjetnosti, a ono

se sastoji od pročelnika stručnog vijeća i drugih tijela čiji se sastav, način osnivanja, djelokrug rada i ovlasti utvrđuju statutom sveučilišta i općim aktima odjela.

Sveučilišni institut je sastavnica sveučilišta koja se osniva radi obavljanja znanstvene djelatnosti u jednom ili više srodnih znanstvenih polja. On može obavljati i visokostručni rad te sudjelovati u nastavi. Članovi sveučilišnog instituta su ravnatelj, stručno vijeće te druga tijela čiji se sastav, način osnivanja i djelokrug rada utvrđuju statutom sveučilišta i općim aktima sveučilišnog instituta.

Sveučilište, fakulteti i umjetničke akademije mogu osnovati organizacije ili svoje unutarnje organizacijske cjeline u kojima se obavlja djelatnost kojom se povezuje praksa, znanost, umjetnost i visoko obrazovanje, a dobit ostvarena obavljanjem poslova putem tih suradnji koristi se isključivo za unapređenje rada sveučilišta i njegovih sastavnica.

2.5. Znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna, suradnička i stručna zvanja

„Znanstveno-nastavna i umjetničko-nastavna zvanja su docent (doc. dr. sc./dr. art.), izvanredni profesor (izv. prof. dr. sc./dr. art.), redoviti profesor i redoviti profesor u trajnom zvanju (prof.dr.sc./dr.art).“ (Zakon o znanosti i visokom obrazovanju čl. 91.) Znanstveno-nastavna zvanja u znanstvenoj komponenti odgovaraju znanstvenim zvanjima kako slijedi:

- docent - znanstvenom suradniku,
- izvanredni profesor - višem znanstvenom suradniku,
- redoviti profesor - znanstvenom savjetniku i
- redoviti profesor u trajnom zvanju - znanstveni savjetnik u trajnom zvanju.

„Znanstveni suradnik može biti istraživač koji ima doktorat znanosti i znanstvene radove koji ga afirmiraju kao priznatog znanstvenika.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 32) Viši znanstveni suradnik može biti istraživač koji ima doktorat te onaj koji je najmanje pet godina bio u zvanju znanstvenog suradnika. Znanstveni savjetnik i znanstveni savjetnik u trajnom zvanju može biti istraživač koji ima doktorat znanosti i znanstvene radove kojima je bitno unaprijedio znanost, posebice one koji su međunarodno afirmirani. Osim toga, znanstveni savjetnik mora biti osoba koja je najmanje pet godina bila u

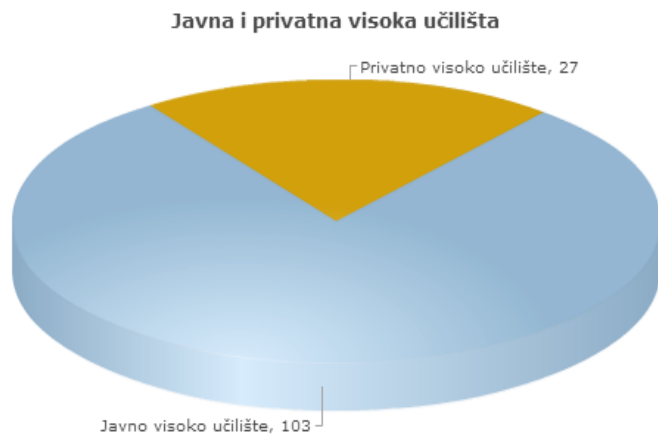
zvanju višeg znanstvenog suradnika, a znanstveni savjetnik u trajnom zvanju mora biti osoba koja je najmanje pet godina bila u zvanju znanstvenog savjetnika.

„Nastavna zvanja su predavač (pred.), viši predavač (v. pred.), profesor visoke škole (prof. v. š.), lektor, viši lektor, umjetnički suradnik, viši umjetnički suradnik i umjetnički savjetnik. Suradnička zvanja su asistent i poslijedoktorand.“ (Zakon o znanosti i visokom obrazovanju čl. 91.) Asistent može postati osoba koja je završila sveučilišni diplomski studij, putem ugovora o radu u trajanju od najviše četiri godine, uz uvjet da ista osoba upiše poslijediplomski sveučilišni studij. Znanstvena organizacija može osobu koja je završila poslijediplomski sveučilišni studij izabrati u zvanje poslijedoktoranda te s njom zaključiti ugovor o radu u trajanju od najviše četiri godine. Plaća i/ili troškovi poslijediplomskog sveučilišnog studija asistenta ili poslijedoktoranda osiguravaju se iz vlastitih prihoda javnog znanstvenog instituta ili iz sredstava državnog proračuna. Asistent ili poslijedoktorand mogu se zaposliti i na projektu na teret sredstava projekta, na rok koliko traje znanstveni projekt. „Svake godine znanstvena organizacija ocjenjuje rad asistenta.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 43) A stručna zvanja se odnose na stručnog suradnika, višeg stručnog suradnika te stručnog savjetnika.

3. JAVNA I PRIVATNA VISOKA UČILIŠTA

Visoka učilišta u Republici Hrvatskoj mogu biti javna i privatna. Kao što je već prije spomenuto u Republici Hrvatskoj ukupno gledano visokoobrazovnih institucija postoji 130, od toga je 103 javnih visokih učilišta, a privatnih 27. Javna visoka učilišta čine: 7 sveučilišta sa 82 sastavnice ukupno, zatim 11 veleučilišta te 3 visoke škole. S druge strane, privatna visoka učilišta čine: 3 sveučilišta, 4 veleučilišta te 20 visokih škola. Grafički gledano omjer privatnih i javnih visokih učilišta izgleda:

Grafikon 2. Javna i privatna visoka učilišta

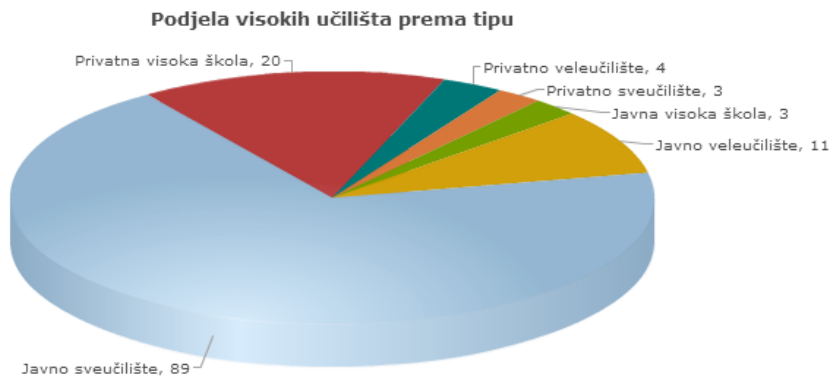


Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: *Preglednik studijskih programa*

Dostupno: <http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/tipvu/odabir.html> (24.7.2015.)

A podjela visokih učilišta prema tipu, grafički gledano izgleda:

Grafikon 3 : Podjela visokih učilišta prema tipu



Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Preglednik studijskih programa

Dostupno: <http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/tipvu/odabir.html> (24.7.2015.)

„Javna sveučilišta čine okosnicu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Od ukupnog broja studenata njih čak 90 % studira na javnim sveučilištima, a od tog broja 50 % studenata studira na Sveučilištu u Zagrebu.“ (Doilette, 2015:7) Osim toga, preko 86 % ukupnog broja studijskih programa odvija se na javnim sveučilištima.

Javna sveučilišta u Republici Hrvatskoj su: (članak *Sveučilišta u RH*)

- Sveučilište u Zagrebu,
- Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku,
- Sveučilište u Rijeci,
- Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,
- Sveučilište u Zadru,
- Sveučilište u Splitu,
- Sveučilište u Dubrovniku.

Javnih veleučilišta je jedanaest:

- Međimursko veleučilište u Čakovcu,
- Zdravstveno veleučilište u Zagrebu,
- Tehničko veleučilište u Zagrebu,
- Veleučilište u Karlovcu,
- Veleučilište u Požegi,

- Veleučilište u Slavanskom Brodu,
- Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru,
- Veleučilište u Rijeci,
- Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću,
- Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu,
- Veleučilište u Šibeniku.

Javne visoke škole u RH su:

- Visoko gospodarsko učilište u Križevcima,
- VŠ za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici
- Visoka policijska škola u Zagrebu.

U sljedećoj tablici možemo vidjeti kretanje broja studenata kroz akademske godine na javnim visokim učilištima. Na temelju tablice možemo zaključiti da je najviše studenata na javnim visokim učilištima studiralo 2011./2012. akademske godine, a najmanje zadnje promatrane akademske godine 2013./2014. U svim promatranim akademskim godinama, Sveučilište u Zagrebu je imalo najviše studenata. Općenito, najviše studenata se odlučuje za studij na sveučilištima, a najmanje za visoke škole.

Tablica 2. Broj studenata na javnim sveučilištima, veleučilištima i visokim školama

Ustanova	Akademska godina					
	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	21.336	21.063	20.421	21.258	20.432	18.634
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	3.222	2.577	2.993	2.986	3.061	3.294
Sveučilište u Dubrovniku	2.172	2.207	1.975	1.952	1.808	1.818
Sveučilište u Rijeci	19.133	19.663	20.013	18.861	17.608	17.030
Sveučilište u Splitu	21.109	22.319	21.879	22.473	22.275	21.363
Sveučilište u Zadru	7.865	5.395	5.293	5.906	5.802	5.231
Sveučilište u Zagrebu	76.083	75.657	76.946	78.170	76.588	70.479
Veleučilišta	22.114	22.493	26.297	28.478	23.926	19.272
Visoke škole	1.542	1.853	3.226	2.070	2.091	1.812
Ukupno:	174.576	173.227	179.043	182.154	173.591	158.933

Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Statistike - Broj studenata po raznim kriterijima

Dostupno: <https://www.azvo.hr/hr/statistike/1120-broj-studenata-na-vu-prema-vlasnistvu-za-akademske-godine-2008-09-do-2013-14> (28.7.2015.)

Privatna sveučilišta u RH su (članak Sveučilišta u RH):

- Sveučilište Sjever,
- Hrvatsko katoličko sveučilište (Zagreb),
- DIU Libertas međunarodno sveučilište (Dubrovnik).

Privatnih veleučilišta je tri:

- Veleučilište Hrvatsko Zagorje Krapina,
- Veleučilište VERN,
- Veleučilište Velika Gorica.

Privatnih visokih škola u RH je 20, a neke od njih su:

- Visoka tehnička škola u Bjelovaru,
- Zagrebačka škola ekonomije i managementa,
- Visoka škola za sigurnost, Zagreb
- Visoka škola za informacijske tehnologije, Zagreb
- Visoka poslovna škola „Libertas“, Zagreb.

U sljedećoj tablici je prikazano kretanje broja studenata po akademskim godinama, ali na privatnim visokim učilištima. Najviše studenata zabilježeno je 2013./2014. akademske godine, a najmanje 2008./2009., što pokazuje da je rastući trend broja studenata kroz akademske godine.

Tablica 3. Broj studenata na privatnim sveučilištima, veleučilištima i visokim školama

Ustanova	Akademska godina						
	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2012./2013.	2013./2014.
DIU Međunarodno sveučilište	-	20	27	39	29	29	54
Hrvatsko katoličko sveučilište			40	77	206	206	307
Medijsko sveučilište, Split					103	103	
Sveučilište Sjever							2.988
Veleučilišta	3.253	3.460	4.111	4.574	3.793	3.793	3.519
Visoke škole	7.769	8.600	10.830	10.574	10.563	10.563	10.243
Ukupno:	11.022	12.080	15.008	15.264	14.694	14.694	17.111

Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Statistike – Broj studenata po raznim kriterijima

Dostupno: <https://www.azvo.hr/hr/statistike/1120-broj-studenata-na-vu-prema-vlasnistvu-za-akademske-godine-2008-09-do-2013-14> (27.7.2015.)

„Javna visoka učilišta osniva Republika Hrvatska.“ (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 49) Ona osniva sveučilišta zakonom, a veleučilišta i visoke škole uredbom Vlade Republike Hrvatske. U ime Republike Hrvatske, osnivačka prava nad visokim učilištima obnaša Vlada Republike Hrvatske ili Ministarstvo. Županije, gradovi i općine mogu osnovati visoku školu odlukom svog predstavničkog tijela.

Privatno sveučilište, veleučilište i visoka škola osnivaju se odlukom osnivača u skladu s propisima koji se odnose na osnivanje ustanova. Javna sveučilišta, veleučilišta i visoke škole financiraju se iz državnog proračuna uzimajući u obzir kapacitete visokog učilišta, cijenu određenih studija i slično. Proračun sveučilišta donosi senat na prijedlog rektora, a proračun veleučilišta i visoke škole donosi stručno vijeće na prijedlog dekana. Privatna se visoka učilišta također mogu financirati iz državnog proračuna ako zadovoljavaju sljedeće uvjete:

- „obavljaju djelatnost u kojoj društvene potrebe nadilaze mogućnosti javnih visokih učilišta ili je njihova djelatnost od posebnog državnog interesa;
- ispunjavaju uvjete propisane Zakonom;
- udovoljavaju kriterijima utvrđenima od strane Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj.“ (Zakon o znanosti i visokom obrazovanju čl.109.)

Visoka učilišta se financiraju i iz sljedećih izvora: (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 107)

- „sredstava osnivača;
- proračuna županija, gradova i općina;
- školarina;
- zaklada, donacija i pomoći;
- prihoda od nakladničke djelatnosti;
- prihoda ostvarenih na tržištu;
- prihoda od imovine, udjela u trgovačkim društvima, prihoda ostvarenih od pravnih i fizičkih osoba.“

Privatno se visoko obrazovanje često smatra nužnom smetnjom, a ne prilikom da se napokon uvedu standardi visokog školstva usporedivi s onima u Europi ili SAD-u. Mnogi tvrde da privatno poduzetništvo ne može biti temeljem nego samo dopunom sustava, no uspješna iskustva pokazuju upravo suprotno: javna bi sveučilišta trebala biti dopuna privatnim i nuditi uslugu svima koji sine mogu priuštiti privatno obrazovanje. Često se iznosi argument da bi visoko obrazovanje trebalo biti dostupno svima, kojim se opravdava javno visoko obrazovanje. Međutim, primjeri u mnogim zapadnim zemljama pokazuju da je privatna ponuda sveučilišnih i znanstvenih programa temelj kvalitetnog obrazovanja. Privatna sveučilišta ne isključuju nikoga na temelju dohotka, već se na temelju uspjeha studenata dodjeljuju državne i privatne stipendije za studije na tim sveučilištima. Tako je u Europi i SAD-u, no u Hrvatskoj još uvijek nema sustava financiranja privatnih sveučilišta državnim stipendijama, što dodatno diskriminira privatni sektor u odnosu na javni, ali i same studente, koji bi možda izabrali privatno sveučilište da imaju financijske mogućnosti za to. Uz stipendije trebalo bi uvesti i sustav vaučera koji je u Europi najbolje razvijen u Švedskoj. Naime, riječ je o tome da se javni novac dijeli sveučilištima razmjerno broju studenata koje su privukli. Na taj se način potiče konkurencija među visokim učilištima.

„Od stotinu najboljih svjetskih sveučilišta samo je 10 % onih u javnom vlasništvu. Drugi su privatne ustanove s različitim oblicima upravljanja, ali s potpunom autonomijom odlučivanja od ministarstva i politike premda od države dobivaju novac i u stipendijama i raznim projektima.“ (članak *Privatna sveučilišta moraju biti nositelj visokog obrazovanja*)
Upravo s američkih privatnih sveučilišta dolaze najbolji svjetski istraživači, a ta sveučilišta ostvaruju prihode jednake polovini hrvatskog BDP-a. U Hrvatskoj je uočen prevelik broj

studijskih programa koji ne odgovaraju potrebama društva. Razlog tomu je loša procjena stanja na tržištu rada. Primjetna je pristranost prema studijima za kojima se potražnja znatno smanjila zbog krize i zasićenja, što rezultira većom nezaposlenošću mladih osoba čije vještine i znanja često nisu traženi na tržištu rada, kao i njihovim sve češćim odlaskom iz države u potrazi za boljim životom.

Privatna i državna sveučilišta razlikuje se:

- „u načelima predstavljanja vlasničkih interesa, npr. kod povećanja imovine, vlasnikove nakane da ostvari dobit veću od prosječne u okolini itd
- kod privlačenja kandidata za studente, posebice vrhunskih
- u načinima određivanja školarine i kod privlačenja donatora
- kod odnosa prema riziku gubitka resursa
- kod rizika pogoršanja osobnog života zaposlenika u korist organizacije
- kod načela čuvanja poslovne tajne
- kod načela suradnja s drugim akterima.“ (Buratović, 2009: 94)

Odnos javnog odnosno državnog i privatnog školstva u visokom obrazovanju javlja se 2000-ih godina kada se pojavljuju privatna visoka učilišta, koja danas predstavljaju nezaobilaznu društvenu činjenicu, te danas oko 7% studentske populacije studira na privatnim visokim učilištima.

U sljedećem grafikonu prikazan je broj studenata na privatnim i javnim visokim učilištima kroz akademske godine. Iako je broj studenata na privatnim visokim učilištima očigledno u manjini, može se primijetiti da je ipak taj trend rastući kroz godine, odnosno da se sve više studenata odlučuje za privatno visoko učilište. Ipak većina studenata se i dalje radije odlučuje za javna visoka učilišta, 2011./2012. na visokim učilištima je studiralo oko 180 000 studenata, može se reći da čak oko 90 % studenata u Republici Hrvatskoj studira na javnim visokim učilištima.

Grafikon 4. Broj studenata na javnim i privatnim visokim učilištima



Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Statistike – Broj studenata po raznim kriterijima

Dostupno: <https://www.azvo.hr/hr/statistike/1120-broj-studenata-na-vu-prema-vlasnistvu-za-akademske-godine-2008-09-do-2013-14> (28.7.2015.)

3.1. Javno sveučilište – Sveučilište u Zagrebu

„Sveučilište u Zagrebu osnovano je odlukom kralja Leopolda I. od 23. rujna 1669. godine, kojom se Zagrebačkoj akademiji koju su vodili isusovci, priznaju sveučilišna prava i povlastice, a koju je 30. studenog 1671. prihvatio Hrvatski sabor.“ (*Statut Sveučilišta u Zagrebu*) Sveučilište je pravna osoba sa statusom javne ustanove, a osnivač i nositelj osnivačkih prava Sveučilišta jest Republika Hrvatska.

„Sveučilištem u Zagrebu upravljaju senat, rektor, Sveučilišni savjet, rektorski kolegij u širem sastavu, vijeća područja, odbori te povjerenstva, odnosno radne skupine.“ (*Sveučilišna tijela i službe*) Studiji se na Sveučilištu izvode u skladu s Bolonjskom shemom, na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini.

U akademskoj godini 2014./2015. na Sveučilištu su se izvodila 136 preddiplomska studijska programa, 33 integrirana studijska programa, 11 stručnih studijskih programa, 141 diplomski studijski program, 67 poslijediplomskih doktorskih studijskih programa, 161 specijalistički poslijediplomski studijski program te 10 studijskih programa na engleskom jeziku (2 preddiplomska, 1 integrirani, 4 diplomska, 3 doktorska).

Kao što stoji u Pravilniku o osnovama financiranja Sveučilišta u Zagrebu, sveučilište i njegove sastavnice kroz financijsko poslovanje vode računa o kvaliteti znanstvenog i nastavnog radu te o razvoju djelatnosti i studentskom standardu, kao i o osiguranju materijalnih i drugih prava zaposlenika. (*Pravilnik o osnovama financiranja Sveučilišta u Zagrebu, čl. 2*) Sveučilište i njegove sastavnice donose Proračun Sveučilišta i Konsolidirani proračun Sveučilišta na prijedlog Rektorskog kolegija u širem sastavu, a proračun i plan proračuna sastavnice donosi njeno stručno vijeće na prijedlog čelnika sastavnice. Sveučilište i njegove sastavnice donose prijedlog svojih proračuna za sljedeću kalendarsku godinu te projekciju proračuna za još dvije naredne godine do 15. svibnja tekuće godine. Na temelju iznosa planiranih proračunom, sastavnice sastavljaju mjesečne financijske planove za cijelu godinu.

Za svaki se pojedini studij utvrđuje upisna kvota i troškovi studija u skladu s utvrđenim kapacitetom. Nakon pregovora s nadležnim ministarstvom, utvrđuje se jedan od modela financiranja studija iz Državnog proračuna: (*Pravilnik o osnovama financiranja Sveučilišta u Zagrebu, čl. 12*)

- „studij se do punog kapaciteta financira iz Državnog proračuna,
- studij se u određenom dijelu kapaciteta financira iz Državnog proračuna, a preostali dio do punog kapaciteta se financira na teret upisanih studenata plaćanjem participacije,
- studij se ne financira iz Državnog proračuna i prepušta se tržištu (student u cjelosti plaća školarinu).“

Iz državnog se proračuna u cjelosti svake godine financira sljedeće (*Pravilnik o osnovama financiranja Sveučilišta u Zagrebu*):

- „bruto plaće i ostali rashodi za zaposlene (bonusi, nagrade, otpremnine i naknade) te doprinosi na plaće,
- naknade troškova zaposlenima,
- intelektualne usluge,
- troškovi materijala i energije,
- troškovi usluga (telekomunikacijske usluge, prijevozne usluge i dr.),
- tekuće i investicijsko održavanje,
- financijski troškovi (kamate i osiguranja).“

3.2. Privatno sveučilište – DIU Libertas međunarodno sveučilište u Dubrovniku

„DIU Libertas međunarodno sveučilište prvo je privatno sveučilište u Republici Hrvatskoj, osnovano 2008. godine.“ (*službena web stranica DIU Libertas međunarodnog sveučilišta*) Sveučilište je usmjereno na obrazovanje mladih stručnjaka iz područja međunarodnih odnosa te međunarodnog poslovanja i ekonomije. Nastava se provodi u malim grupama. Na sveučilištu se njeguje timski rad kroz zajedničke projekte, no naglasak se stavlja na individualni pristup svakom pojedinom studentu. Diploma toga sveučilišta predstavlja putovnicu za nastavak studija na bilo kojem europskom ili svjetskom sveučilištu. Predsjednik sveučilišta je dr. sc. Duško Pavlović, a rektor prof. emeritus Božidar Jelčić. Sveučilište se sastoji od četiri fakulteta:

- Fakultet međunarodnih odnosa i diplomacije,
- Fakultet međunarodnog poslovanja,
- Fakultet zdravstvenih znanosti,
- Fakultet za film i scenske umjetnosti.

Osim u Dubrovniku, Sveučilište ima svoje sjedište i u Zagrebu. U Dubrovniku se nastava odvija isključivo na engleskom jeziku, dok se u Zagrebu odvija na hrvatskom jeziku. Studiji na ovom sveučilištu su preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij (specijalistički i doktorski studij). Studenti koji upišu studij na ovome sveučilištu plaćaju školarinu, no Libertas svake godine stipendira mlade i nadarene osobe koje su pokazale izvrsnost u svojim postignućima tijekom srednjoškolskog obrazovanja te u športskim i drugim natjecanjima, a koji zbog nedostatnih financijskih sredstava nisu u mogućnosti studirati na Libertasu. Libertasov Fond za stipendije sadrži sredstva u iznosu od 500 000 kuna, a sredstva su namijenjena stipendiranju školarina studenata na sveučilišnim i stručnim studijima preddiplomske razine.

„Sveučilište se financira putem školarina, koje se na preddiplomskom studiju kreću, ovisno o ostvarenom uspjehu i vrsti studija, od 17 500 do 30 000 kn te na diplomskom studiju od 27 500 do 33 000 kn.“ (*službena web stranica Visoke poslovne škole Libertas*) Libertas svojim studentima nudi stručnu praksu u nekim od najuglednijih hrvatskih poduzeća čime se izravno potiče brzo zapošljavanje studenata tijekom i nakon završetka studija.

U okviru Grupe Libertas nalazi se i Visoka poslovna škola „Libertas“. Visokom školom upravlja dekan mr. sc. Davor Žmegač te Upravno vijeće, koje se sastoji od pet

članova. U sklopu visoke škole nalazi se ukupno šest katedri. Visoka škola Libertas osnovana je Odlukom o osnivanju Visoke poslovne škole Libertas 23. veljače 2004. godine. „Osnivač i nositelj osnivačkih prava Visokog učilišta je Libertas d.o.o. Zagreb, Trg J. F. Kennedyja 6b.“ (*Statut Visoke poslovne škole Libertas, čl. 2*)

Sredstva potrebna za obavljanje svoje djelatnosti i poslovanje učilište ostvaruje svojim poslovanjem. Njime upravlja Upravno vijeće. Dekan upravlja stručnim radom nastavno-akadenskog dijela učilišta te predstavlja i zastupa učilište, dok poslovodnu funkciju na učilištu obavlja direktor Visoke poslovne škole Libertas, a upravu učilišta čine Upravno vijeće, dekan, Stručno vijeće i direktor. Upravno vijeće detaljnije propisuje ustrojstvo učilišta. Upravno vijeće ima pet članova, od kojih tri imenuje Osnivač, a dva bira Stručno vijeće iz reda nastavnika. Mandat članova Upravnog vijeća traje četiri godine. Predsjednika vijeća biraju članovi između sebe. On priprema i saziva sjednice Upravnog vijeća koje donosi odluke natpolovičnom većinom glasova od ukupnog broja članova.

4. FINANCIRANJE VISOKOG OBRAZOVANJA

Sveučilišta, veleučilišta i visoke škole mogu se financirati samo iz onih izvora koji ne utječu na njihovu neovisnost i dostojanstvo, dok vlastite prihode mogu ostvarivati samo djelatnostima i aktivnostima koje ne štete ostvarenju osnovnih zadaća sveučilišta, veleučilišta i visokih škola, odnosno troškovi studiranja mogu biti iz privatnog i javnog izvora financiranja, a plaćanja su različita na privatnim i javnim visokim učilištima. Stoga su ta dva sektora konkurenti u pridobivanju određenog broja studenata. U Republici Hrvatskoj, financiranja visokog školstva oslonjeno je prvenstveno na javno financiranje odnosno na financiranje iz državnog proračuna.

Kod privatnih visokih učilišta izvor prihoda su školarine te se godina studija na hrvatskim učilištima prosječno plaća oko 33 000 kn, odnosno trogodišnji preddiplomski studij na privatnom visokom učilištu košta oko 100 000 kn. Ukoliko izuzmemo rijetke slučajeve donacija i slično, može se reći da privatna visoka učilišta nemaju drugih izvora financiranja osim školarina studenata i te školarine pokrivaju sve troškove poslovanja od nastavnog procesa, opreme do prostora, informatičko-komunikacijske resurse i slično. Osim toga, i plaće nastavnika na privatnim visokim učilištima su u prosjeku više nego na javnim visokim učilištima u Hrvatskoj. Studiranja na privatnim visokim učilištima smatra se skupim jer se upisna politika privatnih učilišta temelji na školarinama te su takva učilišta privlačna studentima koji nisu uspjeli zadovoljiti kriterije upisa na javnim učilištima, ali imaju mogućnost platiti školarinu.

S druge strane, državni odnosno javni sektor se smatra kao jeftino visoko obrazovanje no sustav nije tako jednostavan i jasan u usporedbi s privatnim jer ne postoje dostupni točni podaci koliko se novca iz državnog proračuna inkasira i troši po studentu, po godini odnosno studiju i slično. Smatra se da se prosječno godišnje izdvaja 40 000 kn po upisanome studentu iz državnog proračuna. Važno je napomenuti da se taj iznos koristi samo za troškove nastave što se zapravo odnosi na plaće nastavnika i honorare i ukoliko taj iznos usporedimo s iznosom školarina na privatnim visokim učilištima, koji se ne koristi samo za nastavne troškove već i kapitalna ulaganja, možemo zaključiti da je poslovanje u privatnom sektoru puno racionalnije nego u javnom. Također tome valja pridodati činjenicu da su pokazatelji kvalitete studiranja na privatnim visokim učilištima u prosjeku veći nego na državnim visokim učilištima odnosno broja nastavnika po studentu, opremljenost tehnologijom, broj studenata koji završavaju studije kao i zapošljivost studenata. Zaključno, postavlja se pitanje kako je moguće

da studiranje na studijima privatnih učilišta košta manje nego na javnim visokim učilištima, a daje bolje rezultate nego na državnim visokim učilištima koja su sličnog profila?!

Znatan broj visokih učilišta redoviti studij dobrim dijelom financira iz školarina po osobnim potrebama te izvanrednog studija. Posljedice koje su nastale su raslojavanje sustava na bogatije i siromašnije. „Regionalna struktura proračunskog novca visokog obrazovanja značajno se promijenila u posljednjih desetak godina. Pojavljuju se „nova“ sveučilišta koja danas troše gotovo 7 % svih proračunskih sredstava namijenjenih visokom obrazovanju.“ (Filipić 2014:124). Zagrebačko sveučilište, kao najveće u Hrvatskoj, troši oko pola proračunskog novca visokog obrazovanja u cjelini.

Svi zaposleni u visokom obrazovanju dobivaju proračunsku plaću prema platnim razredima i njima pripadajućim koeficijentima. Viša kvalifikacijska struktura donosi natprosječne plaće. Nastavnici, suradnici i nenastavno osoblje dobivaju osnovicu pomnoženu s koeficijentom. „Na taj se iznos pridodaje radni staž (0,5% godišnje), nagrada za vjernost (iznad 20 godina staža 4 %, iznad 25 godina 8 %, iznad 30 godina 10 %) te dodatak za doktorat (15 %) i magisterij (8%). Prva dva dodatka dobivaju svi zaposleni, a treći samo nastavnici i suradnici.“ (Filipić, 2014:126) Svi zaposleni dobivaju naknadu za prijevoz do i s posla, kao i božićnice, regres za godišnji odmor, božićni dar za djecu, jubilarne nagrade te otpremnine.

„2009. godine provedeno je istraživanje o financijskom položaju studenata na Sveučilištu u Splitu, odnosno o prvom sustavnom pokušaju sagledavanja razmjera fiskalnih i nefiskalnih potpora studentima u Hrvatskoj.“ (Filipić, 2014:128) Prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, status studenta se stječe upisom na sveučilište, veleučilište ili visoku školu, a dokazuje se odgovarajućom studentskom ispravom. Studenti mogu ostvariti redoviti i izvanredni status. Zakonom je utvrđeno da se trošak redovitog studija subvencionira dijelom ili u cijelosti iz državnog proračuna. Redoviti studenti imaju pravo na zdravstveno osiguranje, pravo na subvencionirano stanovanje i prehranu te druga prava. Uspjeh pri upisu ili na studiju može biti predviđen kao mjerilo za utvrđivanje razine prava. Utvrđeno je jedanaest fiskalnih te osam nefiskalnih vrsta povlastica koje izravno ili neizravno olakšavaju ili omogućavaju studiranje redovitim studentima u Hrvatskoj.

Tablica 4. Fiskalne subvencije i nefiskalne potpore redovitih studenata visokih učilišta u Hrvatskoj

Fiskalne subvencije	Nefiskalne potpore
Zdravstveno osiguranje	Studentski servis
Participacija za liječenje	Međugradski autobusni prijevoz
Obiteljska mirovina	Alimentacija
Školarina	Osiguranje od posljedica nesretnog slučaja
Studentski dom	Stipendije
Subvencija stanarine	Dodatni bodovi na rang-listi za smještaj u studentskom domu
Prehrana	Porezne olakšice i povrat poreza koje mogu koristiti roditeljima
Brodski prijevoz	Mogućnost otvaranja bankovnog računa za redovite studente
Autobusni pokaz	
Željeznički prijevoz	
Državne stipendije	

Izvor: Filipić P. (2014.) *Anatomija destrukcije, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, str. 144*

Ukupne potpore svim redovitim studentima na Sveučilištu u Splitu u akademskoj su godini 2007./2008. iznosile 155 milijuna kuna.

Na Ekonomskom fakultetu u Splitu 2012. godine provedena je anketa među sveučilišnim i stručnim studentima o visini njihova obiteljskog dohotka, a rezultati su bili interesantni. Naime, čak 52,6 % studenata stručnih studija ima obiteljski dohodak niži od 6000 kuna, a 67,2 % studenata sveučilišnih studija ima obiteljski dohodak iznad 6000 kuna. Uz to važno je naglasiti da oni prvi najčešće plaćaju studij, a ovi drugi ne. Kako P. Filipić (2014.) tvrdi, studenti stručnih studija su vjerojatno prije upisa na visoko učilište imali nepovoljniji dohodovni položaj te su zbog toga imali manje bodova pri upisu te ih je dopala upravo stručna sudbina i nefiskalne potpore, što se zatim odrazilo na slabiji uspjeh u studiranju, kao i dugotrajnije studiranje. Trebalo bi se inzistirati na tome da se standard studiranja na stručnim visokim učilištima izjednači s onim sveučilišnim, po kvaliteti, broju nastavnika, po prostornim kapacitetima i uvjetima te financiranju. Mnoge su nedosljednosti u vođenju financijske politike u sustavu visokog obrazovanja u Hrvatskoj, stoga je potrebno voditi smislenu i dugoročnu politiku financiranja uz pomoć stručnih i znanstvenih oruđa. Bilo bi korisno kad bi postojao društveni račun visokoškolskog sustava i u njemu financijske račune koji bi sadržavali četiri sektora: (1) „država koja se predstavlja kroz proračunska sredstva koja daje visokom učilištu i koja preko poreza ubire sredstva iz okruženja, (2) visoko učilište sa svojim prihodima i rashodima, (3) studenti koji nešto plaćaju, ali i dobivaju, (4) okruženje koje dodatno financira visoko učilište, ali i prihoduje novac obavljajući za visoko učilište različite proizvodne i neproizvodne usluge.“ (Filipić 2014.: 154)

5. INTEGRACIJA I DEZINTEGRACIJA SVEUČILIŠTA

„Sveučilište integrira funkcije svojih sastavnica te preko sveučilišnih tijela osigurava njihovo jedinstveno djelovanje, koje mora biti usklađeno sa strategijom i operativnim planovima sveučilišta.“ (Doilette, 2015:23) Sastavnice sveučilišta mogu biti u manjoj ili većoj mjeri integrirane u ustroj sveučilišta, a to se ogleda kroz prizmu funkcionalne i pravne integracije.

Funkcionalna se integracija odnosi na dijeljenje funkcionalnih jedinica između više sastavnica sveučilišta, a primjer funkcionalne integracije može biti odjel financija koji kod potpuno integriranih sveučilišta daje funkcionalnu podršku svakoj njegovoj sastavnici. S druge strane kod potpuno dezintegriranih postoji zasebna ustrojstvena jedinica za financije unutar svake sveučilišne sastavnice. Vrlo rijetko da su sastavnice potpuno integrirane ili potpuno dezintegrirane jer ih je u pravilu velik broj.

Dominantno polu/dezintegrirana sveučilišta u Hrvatskoj su: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Osijeku te Sveučilište u Rijeci. To su povijesno stara sveučilišta s dugogodišnjom tradicijom te, u prosjeku, s 12 000 studenata, 1 150 nastavnika, 140 studijskih programa te 13 fakulteta u različitim znanstvenim područjima. Sastavnice unutar tih sveučilišta koje imaju primarnu ulogu obrazovno-nastavnih aktivnosti u pravilu imaju zasebnu pravnu osobnost, posebice fakulteti, akademije i studentski centri. Prava sastavnica se očituju u samostalnom vođenju investicijskih te ekonomsko-pravnih poslova također i aktivnosti, primjerice razvoj novih studijskih programa, pokretanje projekata, razvoj i osnivanje istraživačkih kapaciteta, postupci izbora u znanstveno-nastavna zvanja i dr. Sveučilište ima primarnu odnosno glavnu ulogu u vođenju brige o usmjerenju i razvoju sveučilišta u cjelini što se odnosi na strategije, akte, planove zapošljavanja, ukidanje ili osnivanje sastavnica i dr. Sastavnice sveučilišta djeluju na tržištu i financiraju se sredstvima iz proračuna te i vlastitim sredstvima, a sastavnice su organizirane po principu katedri i zajedničkih pomoćnih službi kao dekanat, financije, ljudski resursi, IT, studentska referada i dr. Zajedničke su službe uspostavljene na razini samog sveučilišta. Pomoćne sastavnice sveučilišta kao što su odjeli, istraživački centri, udruge, u pravilu nemaju pravnu osobnost ni vlastite službe te su podređene središnjim tijela sveučilišta. Prednosti ovakvih sveučilišta su u organizaciji koja je prikladna za velika i kompleksna sveučilišta (mjereno brojem studenata, zaposlenika, programa i sastavnica) te u jednostavnijem sudjelovanju sastavnica na tržištu. S druge strane nedostaci su veća administrativna kompleksnost za pitanja i odluke za koje je

potrebno odobrenje sveučilišta; dupliciranje zajedničkih službi na razini sastavnica što povećava troškove poslovanja sveučilišta; niža razina suradnje sastavnica zbog veličine i kompleksnosti organizacije sveučilišta, zatim otežana koordinacija ostvarivanja strateških ciljeva i prioriteta na razini sveučilišta te veći inicijalni troškovi osnivanja.

„Dominatno integrirana sveučilišta su Sveučilište u Puli, Sveučilište u Dubrovniku i Sveučilište u Zadru.“ (Doilette, 2015:24) Ta su sveučilišta mlada, odnosno u ovome obliku postoje od 2000. godine. Imaju u prosjeku 3 000 studenata, 230 nastavnika, 40 studijskih programa te 8 odjela u različitim znanstvenim područjima. Sastavnice koje imaju primaru ulogu obrazovno-nastavnih aktivnosti u pravilu nemaju zasebnu pravnu osobnost, a organizirane su pod nazivom Odjel ili Fakultet te su bez pravne osobnosti. Sastavnice se financiraju iz sredstava sveučilišta. One su u pravilu zadužene za izvedbu studijskih programa, za razvijanje znanstvenog, umjetničkog i stručnog rada u jednom znanstvenom polju i/ili interdisciplinarnom znanstvenom području te organiziraju studij iz svoga područja. Pomoćne sastavnice sveučilišta kao što su istraživački centri, udruge također nemaju pravnu osobnost niti vlastite službe te su podređene središnjim tijelima sveučilišta. Prednosti ovakvih sveučilišta su organizacija koja je prikladna za manje kompleksna sveučilišta, model bez duplikacije zajedničkih službi je troškovno efikasniji, jednostavnije upravljanje i donošenje odluka zbog manje administrativne kompleksnosti; jednostavniji pregled i upravljanje imovinom sveučilišta; jednostavnija koordinacija ostvarivanja strateških ciljeva i prioriteta na razini sveučilišta; olakšana suradnja sastavnica bez prisutne pravne kompleksnosti međusobnih odnosa te niži troškovi inicijalnog osnivanja. Dok su glavni nedostaci manja prepoznatljivost pojedinačnih sastavnica u usporedbi sa sastavnicama dezintegriranih sveučilišta, zatim otežan samostalni pristup tržištu kao i ovisnost sastavnica o razvojnim i strateškim odlukama na razini sveučilišta.

5.1. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Tablica 5. Modeli organizacije prema stupnju integracije: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Sveučilište	Sastavnice sveučilišta	Stupanj integracije
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	<ul style="list-style-type: none">• Rektorat i zajedničke službe• Fakultet ekonomije i turizma• Odjel za humanističke znanosti• Muzička akademija u Puli• Odjel za odgojne i obrazovne znanosti• Odjel za studij na talijanskom jeziku• Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma• Sveučilišna knjižnica• Studentski centar	Sveučilište se organizira po principu integrirane strukture, primjenjujući odjelski tip organizacije sa zajedničkim službama, što omogućuje efikasan i kvalitetan način ostvarenja misije, ciljeva i strategije razvoja

Izvor: Elaborat o opravdanosti osnivanja Sveučilišta u Slavanskom Brodu (2015.) str. 43

Dostupno: <http://www.sbplus.hr/Data/Files/1505060533589/Elaborat%20o%20opravdanosti%20osnivanja%20Sveucilista%20u%20Slavonskom%20Brodu.pdf> (25.7.2015.)

5.2. Sveučilište u Zagrebu

Tablica 6. Modeli organizacije prema stupnju integracije: Sveučilište u Zagrebu

Sveučilište	Sastavnice	Stupanj Integracije
Sveučilište u Zagrebu	<p>Fakulteti i akademije (32)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agronomski fakultet • Arhitektonski fakultet • Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet • Ekonomski fakultet • Fakultet elektrotehnike i računarstva • Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije • Fakultet organizacije i informatike Varaždin • Fakultet političkih znanosti • Fakultet prometnih znanosti • Fakultet strojarstva i brodogradnje • Farmaceutsko-biokemijski fakultet • Filozofski fakultet • Geodetski fakultet • Geotehnički fakultet • Građevinski fakultet • Grafički fakultet • Katolički bogoslovni fakultet • Kineziološki fakultet • Medicinski fakultet • Metalurški fakultet • Pravni fakultet • Prehrambeno-biotehnoški fakultet • Prirodoslovno-matematički fakultet • Rudarsko-geološko-naftni fakultet • Stomatološki fakultet • Šumarski fakultet • Tekstilno-tehnoški fakultet • Učiteljski fakultet • Veterinarski fakultet • Akademija dramske umjetnosti • Akademija likovnih umjetnosti • Muzička akademija <p>Sveučilišni centri i odjeli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podružnica Sveučilišni centar Hrvatski studiji <p>Ostale sastavnice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studentski centar u Sisku • Studentski centar u Varaždinu • Studentski centar u Zagrebu • Sveučilišni računski centar u Zagrebu • Sveučilišna tiskara d.o.o. • Hrvatska sveučilišna naklada d.o.o. • Društvo sveučilišnih nastavnika • Udruga AMAC (Almae Matris Alumni Croatiae) • HAŠK Miladost • Studentsko kulturno umjetničko društvo "I. G. Kovačić" • Planinarsko društvo Sveučilišta Velebit <p>Ustrojbene jedinice Sveučilišta u Zagrebu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centar za poslijediplomske studije • Poslijediplomsko središte Dubrovnik • Centar za istraživanje i prijenos znanja u biotehnologiji • Međunarodni istraživački centar za kasnu antiku i srednji vijek u Motovunu • Međunarodni istraživački centar za arheologiju Briljuni – Medulin 	<p>Imaju vlastite stručne službe i pravnu osobnost, te nisu u potpunosti integrirani u ustroj sveučilišta.</p> <p>Nije pravna osoba, ima status podružnice</p> <p>Imaju vlastite stručne službe i pravnu osobnost, te nisu u potpunosti integrirani u ustroj sveučilišta.</p> <p>Ustrojbene jedinice sveučilišta, integrirane</p>

Izvor: *Elaborat o opravdanosti osnivanja Sveučilišta u Slavonskom Brodu (2015.) str.47*

Dostupno: <http://www.sbplus.hr/Data/Files/1505060533589/Elaborat%20o%20opravdanosti%20osnivanja%20Sveucilista%20u%20Slavonskom%20Brodu.pdf> (25.7.2015.)

6. ZAKLJUČAK

Visokoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj provodi se na sveučilištima, veleučilištima te visokim školama. Visokoobrazovne institucije u Republici Hrvatskoj su sveučilište, veleučilište i visoka škola. U Republici Hrvatskoj trenutno je 116 visokoobrazovnih institucija sa statusom ustanove i to 7 javnih sveučilišta, 3 privatna sveučilišta, 67 fakulteta i umjetničkih akademija te 1 sveučilišni centar na javnim sveučilištima, 3 privatna veleučilišta, 11 javnih veleučilišta, 21 privatna visoka škola i 3 javne visoke škole. Sveučilište može u svome sastavu imati fakultete, umjetničke akademije i odjele te druge sastavnice sukladno zakonu. Sveučilište osniva i provodi sveučilišne studije u najmanje dva znanstvena i/ili umjetnička područja u većem broju polja, neposredno ili putem svojih fakulteta, umjetničkih akademija i odjela. Sveučilišta te fakulteti i umjetničke akademije mogu provoditi i stručne studije. Sveučilišno obrazovanje obuhvaća preddiplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij i poslijediplomski sveučilišni studij. Stručno obrazovanje obuhvaća kratki stručni studij, preddiplomski stručni studij i specijalistički diplomski stručni studij. Stručni se studiji provode na visokoj školi ili veleučilištu, no mogu se izvoditi i na sveučilištu. Sveučilištem upravlja senat na čelu s rektorom. Javnim veleučilištima i visokim školama upravljaju upravna vijeća u kojima nadpolovičnu većinu čini osnivač, odnosno Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ili neko drugo vladino tijelo. Sastavnice sveučilišta mogu biti u manjoj ili većoj mjeri integrirane u ustroj sveučilišta, što se očituje kroz prizmu funkcionalne i pravne integracije. Dominantno polu/dezintegrirana sveučilišta u Hrvatskoj su: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Osijeku te Sveučilište u Rijeci. Dominantno integrirana sveučilišta su Sveučilište u Puli, Sveučilište u Dubrovniku i Sveučilište u Zadru. Visoka učilišta u Republici Hrvatskoj mogu biti javna i privatna. Od ukupnog broja studenata njih čak 90 % studira na javnim sveučilištima, a od tog broja 50 % studenata studira na Sveučilištu u Zagrebu. Javna visoka učilišta osniva Republika Hrvatska. (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, čl. 49) Ona osniva sveučilišta zakonom, a veleučilišta i visoke škole uredbom Vlade Republike Hrvatske. Privatno sveučilište, veleučilište i visoka škola osnivaju se odlukom osnivača u skladu s propisima koji se odnose na osnivanje ustanova. Javna sveučilišta, veleučilišta i visoke škole financiraju se iz državnog proračuna uzimajući u obzir utvrđene kapacitete visokog učilišta, cijenu pojedinih studija te ocjenu o njihovoj kvaliteti. Privatna se visoka

učilišta većinom financiraju iz sredstava koja ostvaruju svojim poslovanjem, ali mogu se financirati i iz državnog proračuna ako zadovoljavaju određene uvjete.

LITERATURA

Knjige:

1. Buratović V. (2009.) *Jesu li državna sveučilišta glupa*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb
2. Buratović V. (2010.) *Rajski studij: Vrhunsko visoko obrazovanje*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb
3. Filipić P. (2014.) *Anatomija destrukcije: Politička ekonomija hrvatskog visokog školstva*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb

Internet:

4. Deloitte (2015.) *Elaborat o opravdanosti osnivanja Sveučilišta u Slavenskom Brodu*
<http://www.sbplus.hr/Data/Files/1505060533589/Elaborat%20o%20opravdanosti%20osnivanja%20Sveucilista%20u%20Slavonskom%20Brodu.pdf> (posjećeno 25.7.2015.)
5. Dolenc, D. (2010.) *Model financiranja visokog obrazovanja*. Institut za razvoj obrazovanja, Zagreb
http://www.iro.hr/userdocs/File/Publikacije/IRO_Model_financiranja_visokog_obrazovanja_u_Hrvatskoj_2010.pdf (posjećeno 22.7.2015.)
6. Krivačić, D. (2010.) *Poslovna strategija veleučilišta i visokih škola* (posjećeno 20.7.2015.)
7. Vuković V. (2013.) *Lider: Privatna veleučilišta moraju biti nositelj visokog obrazovanja*
<http://liderpress.hr/poslovna-znanja/privatna-veleucilista-moraju-biti-nositelj-visokog-obrazovanja/> (posjećeno 20.7.2015.)
8. Službena web stranica Sveučilišta u Zagrebu.
<http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/sveucilisna-tijela-i-sluzbe/> (posjećeno 29.7.2015.)

9. Službena web stranica Visoke poslovne škole Libertas.
<http://www.vps-libertas.hr/index.php> (posjećeno 28.7.2015.)
10. Službena web stranica DIU Libertas međunarodnog sveučilišta.
<http://www.diu.hr/o-nama/o-sveucilistu.php> (posjećeno 28.7.2015.)
11. Službena web stranica Agencije za znanost i visoko obrazovanje
<https://www.azvo.hr/hr/> (posjećeno 25.6.2015.)
12. *Visoka učilišta u Republici Hrvatskoj*,
<https://www.azvo.hr/index.php/hr/visoko-obrazovanje/visoka-ucilista>
(posjećeno 27.7.2015.)
13. *Sveučilišta u RH*.
<https://www.azvo.hr/index.php/hr/statistike/kartografski-prikazi/sveucilista-u-rh>
(posjećeno 26.7.2015.)
14. *Veleučilišta*
<http://www.cap.srce.hr/veleucilista.aspx> (posjećeno 26.7.2015.)
15. *Vijeće veleučilišta i visokih škola*
<https://www.azvo.hr/hr/vvivs> (posjećeno 26.7.2015.)

Pravilnici:

16. Sveučilište u Zagrebu (2007.) *Pravilnik o osnovama financiranja Sveučilišta u Zagrebu*.
http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Jucer_danas_sutra/Poslovanje/Financiranje/Pof.pdf (posjećeno 23.7.2015.)

Statuti:

17. Sveučilište u Zagrebu (2005.) *Statut Sveučilišta u Zagrebu*.
<http://www.unizg.hr/uredssi/images/datoteke/statut.pdf> (posjećeno 28.7.2015.)

18. Visoka poslovna škola Libertas (2012.) *Statut Visoke poslovne škole Libertas.*

<http://www.vps-libertas.hr/o-nama/STATUT.pdf> (posjećeno 27.8.2015.)

Zakoni:

19. *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15.

POPIS SHEMA, TABLICA I GRAFIKONA

Popis tablica:

Tablica 1. Eliminacijski kriteriji i smjernice za osnivanje visokih učilišta i studijskih programa	10
Tablica 2. Broj studenata na javnim sveučilištima, veleučilištima i visokim školama	23
Tablica 3. Broj studenata na privatnim sveučilištima, veleučilištima i visokim školama	24
Tablica 4. Fiskalne subvencije i nefiskalne potpore redovitih studenata visokih učilišta u Hrvatskoj ..	33
Tablica 5. Modeli organizacije prema stupnju integracije: Sveučilište Jurja	36
Dobrile u Puli	36
Tablica 6. Modeli organizacije prema stupnju integracije: Sveučilište u Zagrebu	37

Popis shema:

Shema 1. Sustav visokog obrazovanja u Hrvatskoj	14
---	----

Popis grafikona:

Grafikon 1. Podjela visokih učilišta prema vrsti	9
Grafikon 2. Javna i privatna visoka učilišta	20
Grafikon 3. Podjela visokih učilišta prema tipu	21
Grafikon 4. Broj studenata na javnim i privatnim visokim učilištima	27

SAŽETAK

Visokoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj provodi se na sveučilištima, veleučilištima te visokim školama. Visoka učilišta u Republici Hrvatskoj su sveučilište (fakultet i umjetnička akademija), veleučilište i visoka škola. Sveučilišno obrazovanje obuhvaća preddiplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij i poslijediplomski sveučilišni studij. Sveučilište osniva i provodi sveučilišne studije u najmanje dva znanstvena i/ili umjetnička područja u većem broju polja, kao i interdisciplinarnu studiju, no može provoditi i stručne studije. Na veleučilištima i visokim školama provode se stručni studiji. Sveučilištem upravlja senat na čelu s rektorom, dok veleučilištima i visokim školama upravljaju upravna vijeća. U Hrvatskoj postoje sveučilišta koja su poludezintegrirana i ona koja su u potpunosti integrirana, odnosno njihove sastavnice mogu biti u manjoj ili većoj mjeri integrirane u ustroj sveučilišta. U Hrvatskoj postoje i javna i privatna visoka učilišta. Ona javna osniva Republika Hrvatska, dok se privatna visoka učilišta osnivaju odlukom osnivača u skladu s propisima. Javna se visoka učilišta financiraju iz državnog proračuna, dok se ona privatna najvećim dijelom financiraju iz sredstava koja ostvaruju svojim poslovanjem.

Ključne riječi: visoko obrazovanje, upravljanje visokim učilištima, financiranje visokog obrazovanja, javna i privatna visoka učilišta.

SUMMARY

Higher education in Croatia is based on a binary model and conducted at universities, polytechnics and colleges. University education includes undergraduate university studies, graduate studies and postgraduate studies. University establish and conduct university studies in at least two scientific and / or artistic areas in a number of fields, as well as interdisciplinary studies, but can also conduct professional studies. Professional studies are implemented at polytechnics and colleges. The University is managed by the senate which is led by the rector, while polytechnics and colleges are managed by governing council. There are universities in Croatia that are half disintegrated and those that are fully integrated, and their components can be more or less integrated into the structure of the university. In Croatia, there are public and private higher education institutions. Republic of Croatia establishes the public ones, while the private higher education institutions are established by the decision of the founders in accordance with the regulations. Public higher education is financed from the state budget, while the private one is mostly financed from the resources earned from its own business operations.

Keywords: higher education, management of institutions of higher education, financing of higher education, public and private higher education institutions